

АГИТАТОРДЫН БЛОКНОДЫ №2

АГИТАТОРДЫН БЛОКНОДЫ

2 №
1974 j.
февраль

КПСС-тин Горно-Алтайский обкомынын пропаганда ла агитация бөлүги

**ГОРНО-АЛТАЙСКИЙ АВТОНОМНЫЙ ОБЛАСТЬКА АЛБАТЫ-
ЛАРДЫН НАЈЫЛЫГЫНЫН ОРДЕНИН ТАБЫШТЫРГАНЫНА
УЧУРЛАГАН ТОРЖЕСТВЕННЫЙ ЈУУН КЕРЕГИНДЕ
ИНФОРМАЦИОННЫЙ ЈЕТИРҮ**

Лениннин ордениле кайралдалган Горно-Алтайский автоном-
ный областьтын төс городындагы Културанын Туразында 1974
жылда 24 январьда КПСС-тин обкомынын, ишкүчиле јаткандар-
дын депутаттарынын областной Совединин, партийный, советский
ле общественный организациялардын, ишкүчиле јаткандардын
коллективтеринин бистин областька Албатылардын најылыгынын
орденин бергенине учурлаган торжественный јууны өткөн.

Бу јуунда КПСС-тин обкомынын члендери, СССР-дин Верхов-
ный Совединин ле областной Советтин депутаттары, Социалисти-
ческий Иштин Геройлоры, Барнаулдан, Бийсктен ле Алтайский
крайдын биске коштой турган райондорынан ла өскө дө јерлер-
ден келген айылчылар турушкан.

Төрөлистин бу бийик кайралы Горно-Алтайский автономный
областька онын ишкүчиле јаткандарынын Советский Социалисти-
ческий Республикалардын Союзынын өскүрерине ле јарандыра-
на, советский албатылардын најылгын ла карындаштык өмө-јөмө-
зин тыгыдарына јетирген јаан јөмөлтөзи учун, Советский государ-
ствонын экономический, социально-культурный өзүмине берген
јаан кожултазы учун СССР-дин төзөлгөнinin 50 жылдыгына учур-
лай берилген.

Коммунистический партиянын ленинский национальный полити-

казы жадын-жүрүмде бүткениниг шылтузында Туулу Алтай бийик өзүмдү промышленностьту ла журт хозяйстволу, бек экономикалу ла күннен-күнге жаранып турган культуралу область боло берген. Горно-Алтайский автономный областьтын ишкүчиле жаткандары бистин Улу Төрөлистин көп национальностторлу албатыларынын нак карындаштык билезинин тен праволу члени болуп, олорло кожо тартыжунын ла јенүнин, ат-нерелү иштин мактулу јодын өткөн. Алтай албаты, бистин орооннын бастыра албатыларыла кожо, КПСС-тин XXIV съездинин јөптөрин, тогузынчы бешјылдыктын элбек программазын жадын-жүрүмде бүдүрери учун тартыжуда туружып, Улу Төрөлинин экономиказын ла коруланар ийдезин тыгыдарына бойынын кожылтазын јетирет.

Горно-Алтайский автономный областька Албатылардын најылыгынын орденин табыштырарына учурлалган торжественный јуунды облысполкомнын председатели, РСФСР-дин Верховный Советинин депутады нөк. М. В. Карамаев ачкан.

Ол бойынын кыска куучынында бистин областьтын ишкүчиле жаткандары бу бийик кайралды алып тура, төрөл Коммунистический партияга, онын ленинский Төс Комитедине, Советский башкаруга бастыра жүрегине быйан айдып турганы керегинде ле партияга чындык болуп, онын исторический XXIV съездинин темдектеген улу программазын бүдүрери учун каруулү болуп турганы керегинде айткан.

КПСС-тин Төс Комитединин члени, партиянын Алтайский крайкомынын баштапкы качызы Александр Васильевич Георгиев куучын айдып, Советский Союзтын Коммунистический партиязынын Төс Комитединин, СССР-дин Верховный Советинин Президиумынын, Советский башкарунын адынан торжественный јуунда турушкандарды ла Туулу Алтайдын ишкүчиле жаткандарын бийик кайралла уткыйла, бистин партиянын Төс Комитединин Генеральный качызы нөкөр Леонид Ильич Брежнев областьтын ишмекчилерине, колхозчыларына, интеллигенциязына, коммунисттерге ле партийный эместерге — бастыра ишчилерине изү уткуулын ийип, мынан ары иште јангы једимдерге једип алзындар, јакшы жүрүмдү ле акту-бойлоры ырысту болзындар деп күүнзегени керегинде сүүмјилү јетирү эткен.

Нөк. А. В. Георгиев бойынын куучынында Туулу Алтайдын ишкүчиле јаткандарынын албаты хозяйствозынын бастыра бөлүктерин өскүреринде ле культураны јарандырарында једип алган јакшынак једимдерин темдектейле, КПСС-тин XXIV съездинин јөптөрин ле тогузынчы бешјылдыктын арткан јылдарынын пландарын бүдүреринде јангы бийик көргүзүлерге једип алыгар деп күүнзеген.

Нөк. А. В. Георгиев куучынынын учында СССР-дин Верховный Советинин Президиумынын Горно-Алтайский автономный областьты Албатылардын најылыгынын ордениле кайралдаары керегинде Указын кычырала, областьтын кызыл маанызына Төрө-листин бийик кайралын таккан.

Бийик кайралды аларында КПСС-тин обкомынын баштапкы качызы нөк. Н. С. Лазебный, облисполкомнын председатели М. В. Карамаев облсовпрофтын председатели Г. В. Леонов, Социалистический Иштин Геройлоры, койчылар Марчина Тана ла Тебекова Кыдат, КПСС-тин обкомынын члени, экскаваторщик Н. А. Третьяков, РСФСР-дин ат-нерелү үредүчизи, педучилищенин преподаватели О. М. Чепкина турушкандар.

КПСС-тин обкомынын баштапкы качызы, СССР-дин Верховный Советинин депутады Н. С. Лазебный бистин областька бийик кайрал берилгенине каруу эдип айткан куучынында Туулу Алтайдын ишкүчиле јаткандарынын адынан КПСС-тин ленинский Төс Комитедине, СССР-дин Верховный Советинин Президиумына, Советский башкаруга, КПСС-тин Төс Комитединин Генеральный качызына нөк. Л. И. Брежневке акту јүрегинен изү быйанын айткан. Ол бойынын куучынында бистин областьтын ишкүчиле јаткандарынын советский јаннын јылдарында једип алган јаан једимдерин темдектейле, Туулу Алтайдын ишкүчиле јаткандары коммунистический партияны ла онын ленинский Төс Комитедин күреелей там ла нак биригер, албатылардын карындаштыгынын ла најылыгынын ленинский маанызына качан да чындык болор деп угускан.

Партиянын Кан-Оозындагы райкомынын качызы И. В. Рязанцев, «Горно-Алтайксельстрой» тресттин механизация аайынча управлениезинин экскаваторщиги, КПСС-тин обкомынын члени

Н. А. Третьяков, Эдигандагы совхозтын директоры В. П. Уланкин, Кош-Агаштагы аймакисполкомнын председатели А. К. Бардин, ишкүчиле жаткандардын Алтайский краевой Совединин депутады, врач Т. А. Каташ, ВЛКСМ-нын обкомынын качызы В. И. Чаптынов куучын айдып, Коммунистический партияга, Советский башкаруга жаан быйандарын жетирип, областьтын ишкүчиле жаткандарын партиянын ла башкаруунун жөптөрүн, тогузынчы бешжылдыктын пландарын ак-чек бүдүреринде жагыдан жаан жедимдерге жедип аларына кычыргандар.

Торжественный жуунда турушкандар КПСС-тин Төс Комитедине, СССР-дин Верховный Совединин Президиумына, СССР-дин Министрлеринин Соведине ийетен уткуулду письмоны жараткандар.

Торжественный жуун сүрекей бийик көдүринилү ле жаан сүүм-жилү өткөн.

А. САБАШКИН.

ЈЕДИМДЕРДИ ЈАБЫЗАТПАЗЫ — ЈЕРБОЙЫНДАГЫ ПАРТИЙНЫЙ ОРГАНИЗАЦИЯЛАРДЫН ТӨС ЗАДАЧАЗЫ

КПСС-тин XXIV съездинин исторический јөптөрүн јүрүмде бүдүрип тура, бистин областын јурт хозыаы-
ствозынын ишчилери јуртхозыаыственный производствонун
бастыра бөлүктөрүн өскүреринде бир канча једим-
дерге јеткендер. Партийный, советский ле јуртхозыаыст-
венный органдар бойлорынын ајарузын элден ле озо
јер ижинин ле мал өскүреринин культуразын бастыра
бар аргаларла көдүрерине, колхозный ла совхозный
производствонун резервтерин толо тuzаланарына уулан-
дыргандар.

1973 јуртхозыаыственный јылдын итогторынан көрзө,
колхозтор ло совхозтор калганчы јети јылдын туркуны-
на аш өскүрип алары јанынан эн јаан көргүзүге јеткен-
дер деп айдарга јараар. Јартап айтса, область былтыр
600 мун центнерге шыдар аш јуунадып алган, ол бийик
түжүмдү болгон 1970 јылда алганынан 30 процентке
көп болуп јат. Аш бобовый культуралардын эн бийик
түжүмин Ондой аймактын хозыаыстволоры алган, олог
орто тооло кажы ла гектардан 13,5 центнерден аш јуу-
наткандар, Көксуу-Оозы аймактын кажы ла гектардан
алган ажы 12,7 центнерден болды. Ондой аймакта
Карл Маркстын адыла адалган колхоз кажы ла гектар-
дан орто тооло 17,7 центнер аш алган, Алтыгы-Оймон-
догы совхозтын алганы 16,2 центнерден болды. «Эдиган-
ский» совхозтын Эјигандагы фермазынын кырачылары
кажы ла гектардан 21,7 центнерден аш јуунаткандар.

Прогрессивный эп-сүмелерди тuzаланатанын турум-
кай өткүрген шылтузында былтыр область обществен-
ный малга 1971 јылдагызынан 350 мун центнерге көп

өлөн, 330 мунг центнерге көп сенаж, 450 мунг центнерге көп силос белетеди. Көксуу-Оозы ла Кош-Агаш аймактардын көп саба хозяйстволоры пландарын бастыра бүдүм азырал жанынан бүдүргендер.

Мал өскүрерин оноң ары тыңыдарына ууландыра партийный, советский ле хозяйственный органдардын өткүрген ууламжылу иштеринин ле тогузынчы бешжылдыктын эн каруулу үчинчи жылында малчылардын бастырасоюзный социалистический мөрөйдө элбеде турушканынын шылтузында, область тогузынчы бешжылдыктын баштапкы үч жылында государственного малдан алган продукталар садар албатыхозяйственный пландарды ойинен озо бүдүрер аргалу болды. Темдектезе, государственного эт садар жакылта 102,7 процентке, сүттин планы 101 процентке, түк садар план 102,5 процентке, аннын ла чоокыр аннын мүүзинин планы 116 проц. бүткен.

Государство бистин областьтан берилген жакылтага үзеери 20470 центнер эт, 13950 центнер сүт, 1900 центнер түк, аннын ла чоокыр аннын 20 центнер мүүзин алган.

Бу бешжылдыкта жылдын ла государственного садып турган эт сегизинчи бешжылдыктагызынан 30 процентке көптөп турган, түк садары 11 процентке, аннын ла чоокыр аннын мүүзин садары 39 процентке көптөп турган.

Тогузынчы бешжылдыктын баштапкы үч жылынын социалистический молжуларын бүдүрерине жаан жөмөлтөни Кош-Агаш ла Майма аймактардын хозяйстволоры эткендер. Олор государственного эт, сүт ле түк садар план-жакылталарды 1973 жылда баштапкы декабрьга бүдүрип салгандар.

Бистин малчыларыстын бешжылдыктын үчинчи жаан каруулу жылында жеткен көргүзүлерин жаан јенү деп көрөргө јараар, ненин учун дезе, олор 1972—1973 жылдардын азырал ас ла одор коомой кыжында малды жаан коротпой кыштадала, государственного малдан алган төс продукталар садары аайынча жылдык пландарды бүдүрерин јеткилдегендер.

Темдектезе, область 1973 жылда госу­дар­ство­го эт са­дар албатыхозяйственный планды 102 процентке, сүт­тинг планын 101,5 процентке, түүк садар планын 101 про­центке бүдүрген. Областынгу Турачактан өскө аймакта­ры госу­дар­ство­го малдан алган продукталар садар жа­кылталарды бастыра көргүзүлөр аайынча бүдүргендер.

Малдан арбынду продукция иштеп алары, оны госу­дар­ство­го садары көптөгөниле коштой, колхозтордо ло совхозтордо общественный малдын тоозы көптөгөни ле онын продуктивнозы көдүрилгени сүүнчилү.

Темдектезе, Кош-Агаш аймактын колхозторынын мал өскүрер фермаларында 1974 жылда баштапкы ян­варьда болгон уй мал 1971 жылда баштапкы январьда болгонынан 650 тынга көп, кой ло эчки 14,5 мунг тынга көп болды.

Кажы ла уйдан көп сүт саары жанынан Майма ла Көксуу-Оозы аймактар озолодылар. Темдектезе, Майма аймак былтыр кажы ла уйдан орто толо 2225 килог­рамманг, Көксуу-Оозы аймак 1878 килограмманг сүт саап алгандар. Областынгу 1973 жылда кажы ла уй­дан сааган сүди, орто тооло алза, 1887 килограмманг болгон, ол 1970 жылда сааганынан 46 килограммга көп болуп жат.

Эчкилерден ноокы алары база чик жок көптөди. Эчки өскүрип турган Кош-Агаш, Ондой ло Улаган аймактар­да кажы ла эчкиден ноокы алары 320 граммнан 530 граммга чыкты. Кош-Агаш аймакта «Путь к коммуниз­му» колхоз беш мунг эчкинин кажызынан ла орто тооло 619 граммнан ноокы тараган, бу областынгу рекорды болуп жат.

Областынгу журтхозяйственный производствозынын өзүмининг једимдери партиянын ла госу­дар­ство­нын чы­лазыны жок килемјизинин, партиянын райкомдорынын, колхозтордын ла совхозтордын баштамы партийный ор­ганизацияларынын тынгыган политический ле организа­торский иштеринин, көп тоолу кырачылардын ла мал-

чылардын бистин Төрөлистин тузазына турумкай иштегенинин шылтузы болуп јат.

1973 јылда Бастырасоюзный социалистический мөрөйдө производственный бийик көргүзүлөргө јеткени учун областьтын кырачыларынан ла малчыларынан 300 шыдар кижини партия ла башкару СССР-дин ордендери, медальдарыла кайралдаган. Областьтын эн артык деген малчыларынын бирүзине, Кош-Агаш аймакта «Кызыл Мааны» колхозтын койчызына Тебекова Кыдатка, Социалистический Иштин Геройынын ат-нерези адалган. Кош-Агаш аймак бу мөрөйдин озочылы болгону учун КПСС-тин Төс Комитединин, СССР-дин Министрлеринин Совединин, ВЦСПС-тин ле ВЛКСМ-нин Төс Комитединин Кереес Кызыл маанызыла кайралдаткан. Тогузынчы бешјылдыктын үчинчи эн каруулу јылында малдан арбынду продукция алып, оны государственного садарын көптөткөни учун Чойдын совхозынын коллективине РСФСР-дин Министрлеринин Соведин ле јурт хозяйствонун ла заготовкалардын ишчилеринин профсоюзынын Төс Комитеди Кереес Кызыл мааны берген, Јабагандагы совхозко андый ок мааныны јер ижиндеги једимдери учун берген. КПСС-тин обкомынын бюросы, облисполком ло облсовпроф 1973 јылда малдан арбынду продукталар иштеп алары ла оны государственного садарын көптөдөри учун аймактар, колхозтор ло совхозтор ортодо өткөн социалистический мөрөйдин итогын көргөндөр. Мөрөйдин јенүчилери деп Алтыгы-Оймондогы совхоз, Кош-Агаш аймак, бу ок аймакта «Путь к коммунизму» колхоз темдектелди. Бу коллективтер эти, сүтти ле түкти иштеп аларын, 1972 јылдагызына көрө, чик јок көптөткөндөр, албатыхозяйственный пландарды бүдүргендер.

Областьтын ишкүчиле јаткандары «Коксинский» совхозтын Иштин Кызыл маанызы орден тагынган койчызын Клепиков Тихон Ануфриевичтин ады-јолын күндүлү адап турулар. Ол былтыр кажы ла 100 койдон 128 ку-

рааннан торныктырган. Кош-Агаш аймакта «Путь к коммунизму» колхозтын койчызы Лениннин ордениле кайралдаткан Сабитов Байтаза база јаан макта. Ол кажы ла койдон орто тооло 3,1 килограммнан түүк кайчылаган. Ченемел көргүзөр Горно-Алтайский станциянын уй саачызы Харлова Тамара Лукинична былтыр кажы ла уйдан орто тооло 3670 килограммнан сүт сааган. «Дмитриевский» совхозтын уй кабыраачызы Редосов Анатолий Иванович кажы ла чардын ла торбоктын безезин конокко орто тооло 1050 граммнан кожулткан, «Абайский» совхозтын ан азыраачыларынын бригадир Попов Георгий Фотеевич кажы ла сыгыннан орто тооло 8,1 килограмм чий мүүс аларын жеткилдеген. Берилген план-жакылта аайынча былтыр 14000 центнер өлөң оболоор ордына 23260 центнер өлөң обоологон механизатор Ельтоков Күчүк Бухтуевич база жаан макка чыккан.

Озочыл коллективтердин ле производствонун озочылдарынын жакшынак једимдерин темдектеп тура, кезик колхозтордын ла совхозтордын ижинде једикпестер ле јастыралар эмди де көп болгонын айтпаска болбос. Олорды јоголторы ла түзедери партийный организациялардын ла бастыра коммунисттердин туура салбас задаказы болуп јат.

Областын хозяйстволоры 1974 жылдын пландарына беш жылдыктын үчинчи жылында јеткен көргүзүлөрдөн бийик тоолор бичигендер. Темдектезе, быјыл государствого сүт садары былтыргызынан 3 процентке көптөөр, эт садары 7 процентке, ноокы — 8 процентке көптөөр учурлу. Онын учун КПСС-тин Төс Комитединин декабрьский (1973 жылда) Пленумынын јакарганы аайынча КПСС-тин райкомдоры, парткомдоры ла башкараачы ишчилер, бастыра ишкүчиле јаткандар бойларынын ийделерин једимдерди јабызатпазына ла тогузынчы беш жылдыктын једимдерин быжулайтан төртинчи жылынын албатыхозяйственный пландарын ажыра бүдүрерине ууландырап учурлу.

Продукталар иштеп аларын ла государственного садарын көптөдөр пландарды бүүрери элден ле озо кажы ла хозяйстводо бастыра бүүм малды көптөткөнинен ле олардын продуктивнозын бийиктеткенинен камаанду болуп јат. Парткомдор, башкараачы ишчилер ле специалисттер төс ајаруны саар уйларды тын көптөдөрине эдер учурлу. Бир канча јылдардын туркунына бастыра аймактарда саар уйлар бастыра уй малдын 32—34 процентинен ашпай јат. Сүтти кезем көптөдөрине кажы ла колхозтын ла совхозтын уйларынын 38—40 процентинен ас эмезин саар уйлар эдип алар керек. Онын учун быјыл кунајындарды букага кожорына, төнөјиндерди кичеерине јаан ајару эдип, саар уйларды 5—6 проценттен ас эмеске көптөдөр керек болуп јат.

Продукция иштеп аларын көптөдөринин јаан резерви мал кызыр артатанын аstatканында болуп јат. Турачак аймактын совхозторынын уйларынын 36,4 проценти 1973 јылда кызыр арткан, Ондой аймакта кызыр уйлар 18 процентке, Кан-Оозы аймакта 15 процентке једип туру. «Коксинский» совхозто керек сүрекей ујан айалгада. Бу хозяйстводо 1971 јылда уйлардын 16,5 проценти кызыр арткан болзо, 1972 јылда 26 проценти кызыр болгон, былтыр ол тоо 33,8 процентке чыккан. Специалисттердин чотоп көргөниле болзо, уйлар кызыр артатанын јүк ле 8—10 процентке аstatканынан область 6—7 муң центнер кожулта сүт алар аргалу.

Сүт саап алары областьта бир ле кеминде туруп јат. 1971—1973 јылдарда саар кажы ла ујдан алган сүт 1875—1887 килограмман болды. Бу јанынан јангыс ла Майма аймактын хозяйстволорынын малчыларынын јакшынак ижин темдектеерге јараар. 1973 јылда аймак кажы ла ујдан орто тооло 2225 килограмман сүт сааган. Ол 1970 јылдагызынан 113 килограммга көп болуп туру. Хозяйстволордо андый бийик көргүзүлерге сүтти көптөн саап аларына кичеemelди күнүн ле тыныткан, фермаларда племенной ло зоотехнический иштерди ја-

рандырган ла уйларды сүттендире саарын чике төзөгөн шылтузында једип алгандар. Өскө аймактарды бу јанынан мактаар арга јок.

Областьтын хозяйствозынын төс бөлүгинде — койлор өскүреринде бүдүретен иштер база сүреен көп. Мында турган төс задачалар мындый: койлордын угын кезем јарандырар, классный койлордын үүрлерин көптөдөр, кураандар алып торныктырар ишти јарандырар, кышкыда койлорды ашла азыраарын кыйалта јок өткүрер. Бу некелтелерди бүдүрбей јадып, арбынду түк алары јок. Керектин јартын алза, 1973 јылда кажы ла койдон алган түк өткөн јылдагызынан чик јок астап калган. Былтыр кажы ла койдон алган түк 2065 грамм болгон. Онон улам областьтын 9 колхозы ла совхозы түктин албатыхозяйственный планын бүдүрип болбогон.

Государствого эт садары јылдын ла көптөп турганы малды семирте азыраарынын ла кабырарынын технологиязын кезем кубултарын некеп туру. Эмди эттин планын јаңыс ла кыштадып алган чарларла (2—3 јашка јеткенче тудала) бүдүрерине иженерге јарабас. Этке баратан малды хозяйстводо узак тудатанын токтодор керек. 20—24 айлу чарлардын бескези 330—340 килограммнан болорын јеткилдеер ле бу өйдө олорды этке садарын төзөөр керек. Хозяйстволор этке садатан койлорды ла ириктерди семирте азырайтан эп-аргаларды база тuzаланбай јадылар. Ол этти көптөдөринин база бир јаан резерви болуп јат. Алтыгы-Оймондогы совхозтын койчылары бу эп-сүменин сүрекей тuzалу болорын көргүскендер. 1973 јылда сентябрь айда совхоз 1,5 мун кураанды азыралга тургузала, 80 күннин бажында кажы ла курааннын бескезин 6 килограммга кожултала, этке садарда, олордын 70 проценти сүрекей семис күчтү болгон.

Производствонин технологиязын јарандырганыла коштой, малчылардын ла кырачылардын үредүзин ты-

нытканы јаан учурлу болуп јат. Малчылардын ла механизаторлордын квалификациязын көдүрер керекти партийный комитеттер бойларынын шинжүзине алар, үредү башталгалак јерлерде үредүни тургуза ла төзөп өткүрер учурлу.

Албатыхозяйственный пландарды бүдүреринде, иштин арбынын көдүреринде јаан аргаларды социалистический мөрөйді элбеде көндүктиргени төзөп туру. Онын учун кажы ла партийный организация КПСС-тин Төс Комитедининг партияга ла албатыга эткен кычырузыла, 1974 жылда Бастырасоюзный социалистический мөрөйді төзөп өткүрери керегинде јөплө башкарынып, 1974 жылда кажы ла ишчи планга үзеери молју аларына ууландыра јаан иштер өткүрер, моральный ла материальный јилбүлерди билгир тузаланарын јеткилдеер, ишмекчилердин ле колхозчылардын ийделерин малдан продукталар иштеп аларын ла оны государственного садарын оноң ары көптөдөрине ууландырар учурлу.

И. СОБЯНИН.

ӨТКӨН ЖЫЛДАГЫ ИШТИҢ БИР КЕЗЕК КӨРГҮЗҮЛЕРИ

1973 жыл советский албатынын ат-нерелү керектеринин историязына мергендү иштин жылы деп адалып кирер. Ол бийик көдүрингилү иштин, коммунистический строителствонун бастыра бөлүктеринде јаан ла арбынду једимдердин жылы болгон.

Өткөн жылда промышленный продукциянын кеми жылдык планда темдектелген 5,8 проценттин ордына 7,3 процентке өскөн. Планга үзеери 7 миллиард салковойдон ажыра баага турар эдимдер эдилген.

Јурт хозяйствонун ишчилери 222 миллион тонна аш ла өткөн жылдагызынан чик јок көп көбөн јуунадып алгандар.

КПСС-тин Төс Комитединин Генеральный качызы нөк. Л. И. Брежнев Төс Комитеттин декабрда өткөн Пленумында куучын айдып, партиянын ижин, промышленностьтын ла строителствонун ишмекчилеринин, јурт хозяйствонун ишчилеринин, бастыра албатынын албаты хозяйствозынын ончо бөлүктерин өскүреринде једип алган једимдерин бийик баалап темдектейле, бу једимдер тыгыдылар ла мынан ары көптөдилер деп, иженип турганы керегинде айткан.

Бистин областьтын ишкүчиле јаткандары, бастыра советский албатыла кожо, бешјылдыктын үчинчи жылынын јенүлү бүткен пландарынын итогторын шиндеп көрөлө, эмди КПСС-тин Төс Комитединин декабрьский (1973 жыл) Пленумынын ла СССР-дин Верховный Советинин јетинчи сессиязынын јөптөрин јарадып алып, 1974 жылга јаңы бийик молјулар алынгандар.

Областьтын промышленный предприятиелери беш-жылдыктын үч жылынын планын јенүлү бүдүрип салган.

Промышленный предприятиелердин коллективтери 2,4 млн. салковойго турар продукция эдип чыгарган ла саткан, иштин арбынын бийиктедер планды 0,7 процентке ажыра бүдүрген, валовой продукция эдип чыгарар планды база јенүлү бүдүрип салгандар.

Областьтын озочыл предприятиелеринин коллективтери КПСС-тин XXIV съездинин јөптөрин јүрүмде бүдүрип, бешјылдыктын үч јылынын государственный пландарын ла социалистический молјуларын өйинен озо бүдүрип салгандар. Албаты-јонго товарлар садар планды 100,6 процентке бүдүрип, планга үзеери 500 мунг салковойго продукция саткандар.

Промышленный продукцияны эдип чыгарарына эн јаан јөмөлтөни Акташтагы рудоуправлениенин, Горно-Алтайсктагы кош тартар автохозяйствонын, Чамалдагы агашкомбинаттын ла өскө дө хозяйствавлордын коллективтери јетирген.

Горно-Алтайсктагы, Турачактагы, Караторбоктогы агашпромхозтор, Манжероктогы мебельный фабрика бешјылдыктын үч јылынын планын бүдүрип болбогон. Бу предприятиелердин планынын үзүлген шылтагын шиндеп көрөрдө, мындагы башкараачы ишчилер производствонын ижин чикө төзөп албаганы, техниканы ла оборудованиелерди тузаланар ээжини бузуп тургандары, партийный организациялар государственный пландарды бүдүрерине коллективти билгир башкарбаганы јарталды.

Өткөн јылда јакшы једимдерге областьтын строительдери једип алгандар. Олор 35 мунг квадратный метр площадьту туралар тудуп, тузаланарына табыштырган, ол тоодо Горно-Алтайсктагы вспомогательный школ, ченемел көргүзер хозяйствавонин бир канча туралары, Майма јуртта связьтын туразы ла өскө дө объекттер. Онон башка, областьтын совхозторында көп јангы кажаандар, кошарлар, машиналар ремонттор мастерскойлор тудулып тузаланарына табыштырылган.

Јурт хозайствонун ишчилери 1973 јылда государст-
вого эт садар албаты хозайствениый планды 102 про-
центке, сүттин планын 101,5 процентке, түүк садар план-
ды 101 процентке бүдүрип салгандар. Көп озочыл кол-
лективтер, ишмекчилер ле колхозчылар ижинде јаан же-
нүүлери учун Төрөлине бийик кайралла кайралдаткан-
дар. Бистин башкару, Коммунистический партия совет-
ский албатынын жадын-жүрүмин жарандыарга ууланды-
рылган ишти үзүги јок өткүрип јат. Темдектеп алза, 1973
јылда бистин областта, 1972 јылдагызына көрө, кижии
бажына келишкен кирелте 5,5 процентке, пенсия беретте-
ни 20 процентке бийиктеген, албаты-јонго 6 млн. салко-
войго көп промтоварный товарлар ла аш-курсак садыл-
ган. Öткөн јылда областтын ишкүчиле јаткандарына 6
муннан ажыра холодильник, 6 мун приемник ле телеви-
зор, жүзүн-жүүр маркалу 900 мотоцикл, беш жүстен ажы-
ра легкой автомобиль садылган.

1973 јылда јединип алган бийик једимдер биске бы-
јыл, бешјылдыктын төртинчи јылында, онон артык иш-
теп, албаты-хозайствоны өскүреринин јакылталарын
өйинен озо бүдүрер арга берип јат. Областын колхоз-
торынын ла совхозторынын ишчилеринин алдында 1974
јылда, 1973 јылдагызына көрө, сүт иштеп аларын 3
процентке, этти — 7 процентке, ноокыны — 8 процентке
бийиктедер задача туруп јат.

Эмди совхозтордын ла колхозтордын, промышлен-
ностьтын ла стройкалардын коллективтери Коммунисти-
ческий партиянын Төс Комитединин партияга ла совет-
ский албатыга эткен Кычырузына каруу эдип, 1974 јыл-
дын јакылта-планына үзеери план алып, јенүни быжу-
лайтан јылда оноч бийик једимдерге једерге амадап,
бастыра бар арга-күчин беринип иштеп турулар.

И. М. ЕФРЕМЕНКО.

КОМСОМОЛДОРДЫҢ ПОЛИТУРЕДУЗИНЕ — ЈААН АЈАРУ

«Ишкүчиле јаткандарды марксизм-ленинизмниң идеялары ажыра коммунистический көрүм-шүүлтелү эдиپ воспитывать эдери — партиянын бастыра идейно-воспитательный ижинин төзөлгөзи» — деп, бистин партиянын XXIV съездинде айдылган.

Јашөскүримди идейный јанынан тазыктыратаны — эмдиги өйдөги эн учурлу задачалардын бирүзи болуп јат. Онын учун партиянын обкомы, горкомы, райкомдоры, партийный организациялар јашөскүримниң идейно-политический воспитаниезине јаантайын јаан ајару салып турулар. Јииттердин ортодогы идеологический ижинде озор партиянын XXIV съездинин, КПСС-тин Төс Комитединин јөптөриле башкарынып јадылар.

Јашөскүримди коммунистический күүн-санаалу эдип воспитывать эдеринде јаан учур комсомолдордын политический үредүзине берилет, онын учун партиянын обкомы, горкомы, райкомдоры, парткомдор, партийный организациялар јииттердин политический үредүзине јаан ајарузын салып, керектү болужын јетирип турадылар.

1973 јылда март айда партиянын обкомында «Қош-Ағаш аймактагы комсомольский үредүде партийный башкарту» деп сурак шүүжилген. Бу суракты белееер тушта комсомолдордын политүредүзинин программазы керегинде, јакшы иштү пропагандисттердин ченемелин таркадатаны керегинде партийный организациялардын качыларыла, комсоргторло, хозяйствонын башкараачы ишчилериле, пропагандисттерле, рядовой комсомолдорло ажындыра көп куучын өткүрилген. Онон бу иштин-итогторы јербойындагы парткомдордо, комсомольский организациялардын активинде шүүжилген.

Мындый иш партиянын Кош-Агаштагы райкомына, парт-организацияларга јашöскүримнин политический үредүзин јарандырып, занятиелерди бийик кеминде öткүрип турарына камаанын јетирген.

Быјылгы үредүлү јылда областта комсомолдордын 171 кружогы иштеп јат, ондо 5 мунг уулдар ла кыстар үренип јат, 2,5 мунг јашöскүрим дезе бойларынын политический билгирлерин партийный үредүнин системазында бийиктедип туру.

Қалганчы јылдарда јербойынын партийный организациялары, парткомдор, хозяйствонын башкараачы ишчилери комсомолдордын политический үредүзин јаан ајаруда тудуп, занятиелер бийик идейно-политический кеминде öтсин деп, пропагандисттерге керектү болужын јетирип турулар.

Темдектезе, кийим көктöөр 4 №-лү фабриканын партийный организациязы бу ишти јакшы тöзöп алган. Мындагы башкараачы ишчилер, мастерлер, участоктын начальниктери комсомолдордын үредүзинин пропагандисттеринин ижин јаантайын шинжүде тудуп, бойлары олардын занятиелерине жүрүп, угаачылардын үредүзин шиндеп көрөт. Пропагандисттер бойларынын занятиелерин производствонын ижиле, предприятиенин коллективинин јадын-јүрүмиле улам ла колбоп турадылар.

Быјылгы үредүлү јылда фабриканын партийный ла комсомольский организациялары комсомолдордын үредүзине билгирлү јакшы пропагандисттер тудуп алгандар, олардын тоозынын 60 проценти — КПСС-тин члени. Мында быјыл бийик ле толо эмес бийик үредүлү пропагандисттердин тоозы көптөгөн, олардын кабортозынан артыгы бу иште үч јылдан ажыра иштеп келген. Келер öйдө пропагандисттер болуп иштеер кадрларды белетеер иш мында база јакшы тöзöлгөн. Комсомолдордын үредүзинин пропагандисттери болотон улусты марксизм-ленинизмнин энирги үредүлү университединин ағылу факультединде үредип белетегилейт.

Областьта пропагандисттерле көп жүзүн-башка иштер өткүрилип жат. Темдектеп алза, быыл 3—4 январьда партиянын обкомында комсомолдордын пропагандисттеринин семинары өткөн. Анда КПСС-тин обкомынын качызы нөк. Б. К. Алушкин КПСС-тин Төс Комитетинин декабрьский (1973 j.) Пленумынын, СССР-дин Верховный Советинин жетинчи сессиязынын жөптөри керегинде ле КПСС-тин XXIV съездинин жөптөрүн бүдүрерине областьтын ишкүчиле жаткандарынын алдына 1974 жылда тургузылган задачалар керегинде доклад этти. ВЛКСМ-нин обкомынын качызы нөк. Чаптынов В. И. областьтын комсомольский организациязынын ижи керегинде куучын этти. Семинарда партиянын обкомынын ишчилеринен ле пединституттын преподавательдеринен нөкөрлөр Г. А. Кордонский, С. П. Рогова, А. Н. Севелов лекциялар кычырган. Учунда пропагандисттер Н. И. Чайка, (Горно-Алтайсктан), А. П. Афанасьева (Ондойдон), К. Акпасов ло К. Омарова (Кош-Агаштан) Т. П. Сумачаков (Турачактан), Л. Ф. Боделукова (Шебалиннен) бойлорынын ижи керегинде куучындадылар. Бу семинарда комсомолдын обкомы жакшы иштү пропагандисттерди Күндүлү грамотала кайралдаган.

Je жашөскүримнин үредүзин башкаратан иш областьтын бастыра жерлеринде жакшы төзөмөлдү өдүп турган деп айдарга болбос.

Областьтагы политпросвещениенин кабинеттери комсомолдордын үредүзин башкаратан ишке кичеemelин жеткилинче салбай жадылар. Олор комсомолдордын пропагандисттерине семинарлар да, теоретический ле методический конференциялар да өткүрбей, жакшы иштеп турган пропагандисттердин ижинин ченемелин таркадар ишке аяру салбай жадылар. Бу кабинеттер комсомолдордын үредүзи аайынча методический советтер де, секциялар да эмдиге төзөп албаган. Политический просвещениенин үредүзине керектү не-немелер садып алып, кружкторды жеткилдейтен базаны төзөп албаган. Көп ор-

ганизациялардын парторгторы ла комсоргторы пропаган-
дисттердин ижине керектү болужын толо јетирбей
јадылар.

Партиянын ла комсомолдын кезик райкомдоры ком-
сомолдордын үредүзин башкарар ишти јанду ла өткү-
рип јат. Олор пропагандисттердин кадрларын белетеер,
кружоктор комплектовать эдер ишти көндөлөнгө салып
ийгендер. Онон улам кезик јерлерде занятиелер өйлү-
өйинде өтпөй, үзүлүп те турган, кружокторго жүрүп тур-
ган улустын тоозы астап та турган учуралдар бар. Тем-
дектезе, комсомолдын Улагандагы (качызы В. А. Сах-
но), Маймадагы (качызы В. Н. Жиронкина), Көксуу-
Оозындагы (качызы В. И. Вайдурова) райкомдоры ком-
сомолдордын үредүзин коомой башкарып турганы јар-
талды.

Комсомолдын политкружокторы аймактын јангыс ла
төс јерлеринде төзөлип иштеп турган учуралдар көп.
Темдектезе, Майма аймакта быјыл төзөлгөн он эки кру-
жоктын алтузы районнын төс јуртында, Маймада, иш-
теп јат.

Партиянын Көксуу-Оозындагы райкомы комсомол-
дорды марксизм-ленинизмнин теориязына үредеринин
ээжизин бузуп, былтыр орто үредүлү кружокко жүрген
угаачыларды быјыл ойто кайра баштамы үредүлү кру-
жокко көчүрип салгандар.

Партиянын райкомдоры, горком, партийный органи-
зациялар комсомолдордын үредүзине јаан ајарузын са-
лып, пропагандисттерге керектү болушты бойынын өй-
инде јетирип турза, јашөскүрим марксистско-ленинский
теорияны билип аларга кичеенип үренерине јаан камаа-
нын јетирер эди.

Р. САЙМУНОВА.

УУЛАМЈЫЗЫ — ИШМЕКЧИ ПРОФЕССИЯ

Јашöскүримнинг сүүген керегин ле албаты-хозяй-ствоньг квалифицированный кадрлар келтейиненг некелтелерин шүүлтеге алып, үренчиктерди профессияга ууландырап ишти тыгыдар.

(КПСС-тин XXIV съездининг Директивтериненг)

Албаты-хозяйствого сырагай башка-башка профессиялу ишмекчилер керектү. Је ого элден ле озо материальный јөөжөлөрдиги эдиги турган улус: ишмекчилер, слесарьлар, монтажниктер, бөс согоочылар, көктөөчилер, трактористтер, малчылар керек.

Айла керек јангыс ла ишмекчилердин тоозында эмес. Эмдиги өйдөги производство техниканын бийик кемиле, науканын једимдерин тузаланганыла, өзүмнинг түрген тебүлериле аныланьп јат. Научно-технический ичкерлеш ишмекчилердин ижин тын кубултат. Ол санаала бүдүрер ишке јууктап, там ла көптөдө творческий аайлу болуп браадыры.

Албаты-хозяйствого элден ле озо орто текши үредүлү, элбек технический көрүм-шүүлтелү, ишти творчески көрөтөн ишмекчилер — јангы техникала јангыс ла ичтеп билер эмес, је оны јарандырап да аргалу улус керек.

Јашöскүримди ишмекчи профессияны биле тура талдап аларга белен болорьна тазыктырап — оны профессияга ууландырап төс задача. Јашöскүримнинг андый керекке белен болотонь неден бүдүп јат? Текши үредү јанынан белетеништин бийик кемиле, элбек политехнический көрүм-шүүлте, иштеги тазыгу, ишти коммунистический санаалу көрөтөни оныг төзөгөзи болуп јат. Андый төзөгө јогьнан јиит улустын ишмекчи профессиялар ла ологго үренип алар аргалар керегинде билгени, кандый бир профессияга јилбиркегени учуры јок болуп калар. Јиит уул эмезе кыс ишмекчи профессиялар керегинде көп уккан да, олардын бир-бирүзине

јилбиркеп те турган болзо, је терен билгирлери, политехнический көрүм-шүүлтези, иштеги тазыгызы, колло бүдүрер ишке тоомјызы јок болзо, олоp профессия талдап аларына чек белен эмес деп айдарга јараар.

Кезик улус профессиялар керегинде куучын-беседалар, иштин озочылдарыла туштажулар, производство-го экскурсиялар өткүргенин профессияга ууландырганы деп бодоп јат. Каа-јаа јерлерде профессияга ууландыраp иш мындый схемадан чыкпайт: анкетадагы сурактардын болужыла јашөскүримнин некелтелерин шиндеери, јарталган јилбүүлери өскүрери, ишке, үредүге кирерге болуш јетирери. Бу ончозы керектү неме, је андый да болзо, тös учурлузы эмес. Профессияга јол ачып турган иштеги белетениш, эмдиги өйдөги производствонун тösөлгөлөри керегинде политехнический билгирлер, «ишмекчилерле, крестьяндарла кожо» бүдүрген арбынду иш онон јаан учурлу.

Ол келтейинен областьтын школдорында иштин јакшы ченемели јуулган.

Ишмекчи профессиялардын көп сабазы уул ба, кыспа баланын психический ле физиологический темдектерине кандый-кандый аңылу некелтелер тургуспай јат. Јартап айтса, «орто чыдалду» кажы ла кижии ол профессиялардын кандыйына ла үренип алар аргалу. Мында тös учурлузы — таскамал, ого үзеери, ишти канайып көрүп турганы. Андый болуп турганда, јашөскүримди көп саба ишмекчи профессияга ууландыраp тушта јиит кижиге келишкедий профессия талдап берерге, јаңыс ла оны бойын шиндеп үререр задача туруп јаткан эмес, је ол чокум ишмекчи профессияга јилбиркезин, јүрегиле тартылзын деген чике амадула оны тазыктыратан задача турат.

Бу өйдө бистин областьта јашөскүримди профессияга ууландыраp јакшынак система, оны ишмекчи профессиялар талдап аларына белетеер система тösөлип јат. Онын тös бөлүктерин адап та бергедий. Баш.

тапкызында, ол профессиональный јетирү. Јүзүн-базын профессиялар керегинде андый јетирү иштин урокто-рында, класстагы частарда ла оноң до өскө айалгада эдилет. Экинчизинде, албаты-хозяйствого анчадала тың керектү профессиялар керегинде куучындаары. Бистин областьтын школдорында онызы механизаторлордын ла малчылардын ижин текши јарлу эдери. Јашөскүримди профессиональный јанынан тазыктырары, выпускниктерди план аайынча ишке кийдирери, иштеп јаткан јашөскүрим профессиязыла таскаары анайда ок системаның бөлүктери болуп јат.

Јашөскүримди профессияга ууландырары — ол школ ло производство ортодогы күр. Ол албаты үредүзинин ле албатыхозяйствоның предприятиелеринин ишчилеринин текши күчиле тудулат.

Текши үредүлү школ — јашөскүримди профессияга ууландырар системаның үйелеринин бирүзи. Үренчиктерди ишмекчи профессияларды биле тура талдап аларга белен болор эдип тазыктырары — онын јаан учурлу задачазы. Наукалардын төзөлгөлөрине үредеринде политехнизмнин ээжилерин јүрүмге өткүрери, анчадала үренчиктерди ишке үредери ол задачаны бүдүрерин јеткилдегедий төс арга болуп јат. Онын јаан учурлу бөлүктери мындый: үренер предмет эдип, ишке үредери, өйдөң өйгө техника ла јурт хозяйство аайынча үредүлер өткүрери, балдардын класста эмес ле школ тыштындагы технический творчествозы, јуртхозяйственный ченемелдер өткүрери, јонго тузалу иште туружары.

Јашөскүримди ишмекчи профессияларга ууландырарында школдордын учурын көдүрерге, элден ле озо ишке үредер системаны тыгыдар, өскүрер керек.

Кезикте ишке үредерин ле профессияга ууландыра тазыктырарын удурлаштырарга, профессияга ууландырар иш үренчиктерди ишке белетеерин солыгадый кандый да арга деп көргүзерге ченежедилер. Мынызы чек

јастыра! Ишке үредери ле тазыктырары, профессияга ууландырары бой-бойын јоголтпой, карын, бой-бойын толтырып турат. Олор јашөскүримди ишке белетееринин колбулу бөлүктери болуп јат.

Ўренчиктердин ишмекчи профессияларга јилбиркеерин төзөөринде бу системанын јаан учурлу экинчи айалгазы — ол кажы ла аймактын албаты-хозяйство-зынын ишмекчи кадрлар келтейиненг некелтелерин шүүлтеге алатаны. Ўренчиктерди, анчадала јаан класс-тардагыларын, кандый ишке белетеерин јартаар тушта ончозын кыйалта јогынанг ајаруга алар керек.

Ишке үредер ле тазыктырар тушта јашөскүримди ишмекчи профессияларга ууландырарынын једими көп јанынанг школ производство кандый колбуда болго-нынанг камаанду. Андый колбу ончо үйелерде — пла-новый бөлүктенг ле облэнодонг ала школго ло предпри-ятиеге, колхозко ло совхозко јетире керектү. Колбу јогынанг школдорго ўренчиктерди кандый ишке уулан-дырарын јартаарга, ол келтейиненг практический иш төзөөргө, ишке үредерининг ле тазыктырарынын кемин бийиктедерге күч.

Јашөскүримди профессияга ууландырары — көп бү-дүмдү сурак, ол јангыс ла педагогический эмес, је со-циально-экономический де сурак, оны школдын, произ-водствонун, общественный организациялардын, анча-дала комсомолдын өмөлик күчиле јартаар керек.

И. МИНИН.

ОБЛАСТЬТАГЫ СОВХОЗТОРДЫН ИШМЕКЧИЛЕРИНИНГ ТООЗЫ КУБУЛЫП ТУРГАНЫ

СССР-де јурт хозайствонунг социалистический системазы эки тӱс кеберден — государственный предприятиелерден (совхозтордон) ло крестьяндардын кооперативный биригӱлеринен (колхозтордон) тӱзӱлип бӱткен. Хозайстволордын бу эки кебери экилези учы-кеми јок ӱзӱр аргалу. Олор коммунизмди тӱзӱп бӱдӱрер задалаларга экилези келижип јат. Мынызыла коштой орооннын јурт хозайствозын ӱскӱреринде совхозтор тӱс учурлу болуп јат, ненин учун дезе, олор текши албатынын јӱӱжӱзине тӱзӱлӱнгӱн социалистический бӱдӱмдӱ предприятиелер. «Совхозтор колхозторго общественный производствоны башкарып кӱндӱктирер озочыл, научный тӱзӱлгӱлӱ, кирелтелӱ эп-сӱмелердин, бийик культуранын ла арбынду иштин јозогы болуп турар учурлу» — деп, КПСС-тин Программасында айдылат.

СССР-де кӱрӱмјилӱ государственный јуртхозайственный предприятиелерди тӱзӱгӱни В. И. Лениннин ады-јолыла колбулу. Октябрьский революциядан озо В. И. Ленин «помещиктерден айрып алган кажы ла имениелерден батрацкий депутаттардын Советтеринин шинжӱзинде кӱрӱмјилӱ јаан хозайстволор тӱзӱӱри» керегинде шӱӱлте айткан. «Аш ӱскӱрер иштерди јарандыларына ла аш ӱскӱрерин кӱптӱдӱрине болуп, анайда ок кирелтелӱ јаан хозайствоны ӱскӱрерине ле оны эл-јоннын шинжӱзине тургузарына болуп» андый хозайстволор тӱзӱӱр керек деп, Ленин јартаган.

Бу шӱӱлтени јӱрӱмде бӱдӱргени пролетарский революциянын јенӱзиле јурт хозайстводо Советтердин

чике башкартузында турган ийде-күчтү социалистический сектор тургуза ла төзөлөрин јеткилдеер, онызы де-зе миллиондор тоолу јурт албатыга хозјайствонын јангы кеберлерине көчөр јолын јеткилдеер эди. Совет јаннын баштапкы ла јылдарында 6 муннан ажыра госу-дарственный јуртхозјайственный предпријатиелер төзөлгөн, олар јурт хозјайстводо социалистический сектордын баштамы төзөлгөзи болгон.

Совхозтордын тоозын көптөткөни, машинно-тракторный станциялар ла оной олардо политотделдер төзөгөни деремненин экономиказын көдүреринде јан учурлу болгон. Политотделдер элбек организационный ла политический иш өткүрген. Горно-Алтайский автономный областька МТС-тер ле совхозтор төзөгөни база ненин учун јан учурлу болгон де-зе, мында јан госу-дарственный промышленностьын предпријатилери јок болгон, ишмекчилердин тоозы албатынын текши тоозына келиштире бир проценттен эмеш ле көп болуп турган.

1932 јылда областьта 4 совхоз болгон. Јурт хозјайстводогы организационный кубулталарла кожо оларды техникала јепсеери өскөн. 1932 јылда областьтын коллективный хозјайстволорында иштер аттын күчиле эдилген. Је хозјайстволорды сырагај чүми јок јуртхозјайственный техникала јеткилдеери јылдан јылга там ла јаранып турган. 1931 јылдын јазында коллективный хозјайстволор 677 салда, аш үрендеер 30 машина, өлөң чабар 274 машина, 119 ат тырмууш, аш согор 21 машина ла 46 жнейка-самосброска алган. 1932 јылда Ойрот-Туринский машинно-тракторный станция төзөлгөн, оной ло бери јурт хозјайствоны техникала түрген јепсеери башталган.

Государство совхозторды иштеерге керектү јепселдерле, ишмекчилерле јеткилдеп, оларго акча берип, берилген акча-јөөжөни канайып тuzаланганына катуу учет ло шинжү өткүрип, иш учун каруулу директорлорды

көстөп, ончо ишмекчилерге акчала ишјал төлөп јат. Совхозтордо иш государство јөптөгөн план аайынча өткүрилет. Областьтын јуртхозяйственный производствозында совхозтордын учуры баштап тарыйын јаан эмес болгон. 1968 жылда дезе совхозтордын ла өскө государственный јуртхозяйственный предприятиелердин үлүзине јурт хозяйствонун бастыра товарный продукциязынын 38 проценти (аштын 49 проценти, маала ажынын—51, јымыртканын — 50, сүттинг — 42 ле эттинг — 35 проценти) келижип турган. Бистинг областьта совхозтор социалистический јурт хозяйствонун төс кеберлеринин бирүзи боло берген.

Бүткүл ороон ичинде совхозтордын ишчилеринин тоозы 1958 жылдагы 4,6 миллион кижиден 1965 жылда 8,6 миллион кижиге јетире, эмезе 86,2 процентке көптөгөн.

Бистинг областьтын совхозторында 1959 жылда ишмекчилердин тоозы 9652 кижиге болгон болзо, 1965 жылда 12029 кижиге јеткен, эмезе 2372 кижиге көптөгөн.

Орооннын бастыра ишмекчи классын ла башка отрядтарын кайдан, канайда толтырары керегинде сурак сүреен јаан да, уур да. 1959—1970 жылдарда колхозчылар, азыйда ок чылап, совхозтордын ишмекчилеринин тоозын толтырган төс класс, эн јаан төзөлгө болгон.

Совхозтордын кадрлары канайда толтырылып јат? Баштапкызында, олардын тоозына колхозчылар ла промысловый кооперациянын члендери кожулат, экинчизинде, ишмекчилердин ле служащийлердин билелеринин члендери кожулат.

Баштапкы улус тоозы јанынан артыктап, 91,7 процент болуп јат, экинчилеринин үлүзине дезе 1965—1970 жылдарда јүк ле 8,3 процент келишкен. 1965—1970 жылдарда ишмекчилердин тоозын толтырар јаан учурлу төзөлгөлөрдин бирүзи профессионально-технический училищелерди үренип божоткон јашөскүрим ле текши үредүлү школдордын үренчиктери болгон. Бу кадрлар-

дан совхозтын ижининг келер өйи камаанду. Јашөскүримди јурт јерде артырып иштедери ле колбулу сурак јаан учурлу, ол ученыйларды да, албаты-јонды да јилбиркедет.

Ишмекчилерди толтырары јанынан јашөскүрим үч тös бөлүкке бөлинет.

1) текши үредүлү школды үренип божоткон јашөскүрим;

2) орто школды үренип божотпогон 18 јашка јеткелек јииттер;

3) јуртхозяйственный профтехучилищелерди үренип божоткон јииттер.

Ишмекчилердин тоозы ла тözөлгөлөри кубулып турганын шиндегени мындый түп шүүлте эдер арга берет: социалистический обществоны коммунистический эдип өскөртип турган айалгаларда ишмекчи класстын башка-башка отрядтарынын тоозы түрген кубулып јат.

Ишмекчи класстын совхозный производдогы отрядынын ағылу темдеги кандый дезе, ол миллиондор тоолу крестьяндарды јөөжөнинг социалистический кебериле таныштырар тös арга болуп јат. Ого үзеери, бу отряд орооннын албаты-хозяйствозынын бөлүктери ортодо иш-тоштын арга-күчтерин үлештирерине јөмөлтөзин јетирет. Ишмекчилердин тоозындагы ла толтырар тözөлгөлөриндеги болгон кубулталар совхозтордын кадрларында өдүп јаткан өскөртүлерди озолодо билдирткен дезе, јастыра болбос. Тоозы јанынан өскөртүлерле јаныс өйдө совхозтордын ишмекчилеринин ортозында чынгдыйы да јанынан кубулталар өдүп јат. Онызы кадрлардын ичјанындагы структуразынан (бүткен бүдүминен) көрүнет.

1965 јылда 1000 ишмекчиге келиштире РСФСР-де 1950 јылдагызынан ас специалисттер келишкен. Ол неден улам андый болгон дезе, элден ле озо совхозтор экпиндү өскөнинен, анайда ок орто ло бийик үйенинг специалисттери көп солынганынан андый болгон.

Сезонный ла удурум өйгө иштеп турган ишмекчилердин тоозы бистинг областыта 1040 кижиден 1257 кижиге јетире көптөйлө, 1965 јылда 1959 јылдын кемине келиштире 120 процент болгон (бастыра списоктордо сезонный ла удурум өйгө иштеп турган ишмекчилер јаба чотолып јат).

Совхозный производствоны мынан ары там ла элбеде механизировать ла электрифицировать эткен сайын ишке тууразынан ишмекчилер тартып алар некелте астап барар.

Я. ПУСТОГАЧЕВ

ЈАДЫН-ЈҮРҮМНИНГ СОВЕТСКИЙ ЭЭЖИЗИ БУРЖУАЗНЫЙЫНАНГ АРТЫКТАП ТУРГАНЫ

Бистинг орооныстагы социализмнинг јенүлери керегинде билерге телекейдинг бастыра ороондорында көп улус күүнзеп јат. Империалистический пропаганда социализмнинг једимдерин куурмактап көргүзерге идеологический јайрадулу иштерин улам ла тыгыдып јат. Бу амадуга болуп ол капиталистический ээжилерди мактаарга, социалистический ээжилерди дезе јамандаарга албаданат.

Антикоммунисттер ле ревизионисттер анчадала јадын-јүрүмнинг советский ээжизине тынг кырмактанып турулар.

Јадын-јүрүмнинг ээжизи дегени не? Оны јартаар тушта бис В. И. Лениннинг төс шүүлтезиле башкарынадыс. Бистинг партияны төзөгөн улу кижии буржуазный обществонын кылыктарын ла јандаган јандарын јартап тура, мынайда темдектеген: «Қажы ла общественный калыкта јүрүмнинг бойынын ээжилери, бойынын темиккени, бойынын күүнзегени бар.

Јадын-јүрүмнинг ээжизи дегени — ол бириктире айдылган көп јүзүндү понятие. Ого материальный ла духовный, общественный ла тагынан јүрүмнинг көп сурактары кирет: иш-тош, общественно-политический иш, кижининг правовой айалгазы, улустын јадыны, амыражы ла чөлөө өйи, олордын күнүн сайынгы јүрүмининг, кылыгынын ла бой-бойыла колбуларынын культуразы.

Јадын-јүрүмнинг ээжизи — ол үзүк јогынан өзүп, кубулып турган общественный керек, оны кандый бир общественный строй төзөп јат. Ол кандый бир албатынын ағылу исторический айалгаларынан, онын со-

циальный жүрүминин ле культуразынын шылтузында канча чактар туркунына көп үйелердин жүрүми туркунына төзөлөт.

Башка-башка албатылардын жадын-жүрүминин аайы бойынын национальный кеберлериле аңыланып јат. Албатынын жадын-жүрүминин ээжизинин национальный темдектери онын ижи-тожынын исторически төзөлгөн кеберлеринен камаанду, озор төс ишле (јер ижиле, мал ижиле, балыкташла) колбулу. Темдектеп айтса, Улу Октябрьдан озо алтай улус малын кабырып азыраганынан улам озордын көп сабазы көчкүн жүрүмдү болгон.

Қажы ла албатынын жадын-жүрүмичде, бойынын национальный аңыларынан башка, исторический өзүмнин түңгей кеминде турган ончо албатылардын жадын-жүрүминде болотон текши де темдектер бар.

Јадын-жүрүмнин ээжизи материальный производство ло общественный колбуларда өдүп турган ончо кубулталарла сыраңай јуук колбуда өзүп кубулып јат.

Јөпсинишпес классовой тартыжулу обществодо улустын жадын-жүрүми классовой учурлу болуп јат. Темдектезе, кулданаачынын ла кулдын, помещиктин ле крепостной крестьяниннин, байдын ла јоктунын, капиталисттин ле пролетарийдин жүрүмин түңдештирерге де болбос. Алтай художественный литературада озогы байлардын ла јоктулардын жадын-жүрүминин кезем башказы јарт көргүзилген.

Бистин социалистический жадын-жүрүмисте капиталистический жадын-жүрүмнен чек өскө ээжилер, башка шүүлтелер ле керектер, улус ортодо чек башка колбулар төзөлгөн.

Советский жадын-жүрүмнин ле буржуазный жадын-жүрүмнин чек башказы јаңы общественный стройдын социальный бүдүминен табылып јат. Бу строй общественный јөөжөгө, кулданыштан јайым улустын нөкөрлик өмөлигине ле болуш-јөмөжине төзөлгөлөнөт. Бис-

тин јадын-јүрүмистин ээжизи — ол Совет жаннын жылдарында орооныстын экономикасында, общественный колбуларда, советский улустын культуразында, кылык-жангында ла жадынында болгон терен революционны кубулталардын шылтузы.

Советский улустын жадын-јүрүминин ээжизин јартап берер дегени — озор канайда жадып, иштеп, үренип ле амырап, не керегинде сананып, кичеенип, бой-бойын ла общественны канайда көрүп, јүрүмде бойынын јерин ле учурын канайда ондоп турганын көргүзери дегени болуп јат. Учы-учында жадын-јүрүмнин советский ээжизи — ол бистин јүрүмистин ончо кебер-бүдүмдери, иште, творчестводо, сүүмјиде, тартыжуда бистин күнүн сайын одуп јаткан јүрумис.

Советский улустын жадын-јүрүминин ээжизине ишмекчи класстын јүрүминин, кылык-жангынын аңылу темдектери: революционный болоры, иштеңкейи, өмөлиги, боиы-бойын нөкөрдий көрөтөни, бойы-бойына болужатаны, аргадайтаны, келер өйдө јүрүмди јаранды-рарга амадаганы кирип јат.

Јадын-јүрүмнин советский ээжизинин аңылу темдектеринин эн јаан учурлузы мындый: кажы ла кижинин ле оныла кожо иштеп турган улустын общественный јүрүми, јилбүлери бирлик болуп турганы коммунизмнин бийик амадулары, иштеги ле общественно-политический эрчими, өмөлөжип иштеер ле бой-бойына болужар колбуларды там ла јарандырарга кичеенип турганы.

Јадын-јүрүмнин советский ээжизи буржуазный ээжини артыктап турганы общество кижиге кандый килемји јетирип турганынан ла кижии общественногo кандый килемји јетирип турганынан көрүнөт. Қыйалта јок бүдүретен молјулар јогынан праволор болбос деп кажы ла кижии ижин, алган молјуларын, берген сөзин ак-чек бүдүрер учурлу деп ондоп, советский улус бойынын јүрүмин, бойынын ырызын общественнын јилбүлеринен

айрыбай јат. Буржуазный идеологтор ло ревизионисттер общественный јилбўлерди баштапкы јерде тургусканы кижини јабасканы, кижинин ырызын јарты јок амадуларга бактырганы, кижинин јўрўмин јарты јок келер ойгў учурлаганы деп тўгўндейт. Советский улус андый меке-тўгўнди эжигинин бозогозына да јетирбей, јалмай согот. Бистин общество канча ла кире тын ўзўп, јаранып, материальный јўўжўлўрди канча ла кире кўп эдип турганда, кажы ла советский кижинин јўрўми анча ок кире јакшы, ўнжўк болуп браадат деп, социалистический обществонын ишчилери акту бойынын ченемелинен кўрўп алдылар. Общественный јилбўнин баштапкы јерде турганы социализм тушта общественный ла кижинин јилбўлери чын-чике колбожорын, обществонын бастыра члендеринин јадын-јўрўминин айалгалары јаранарын јеткилдейт.

Социализм тушта кажы ла кижии аргалу, јакшы јадынга, ырыска амадап турганы јарт. Је кижинин ырызы бастыра албатынын ырызыла колбулу болуп турганда, обществонын кажы ла членинин аргалу јадарга амадаганында тўс учурлузы — бастыра обществонын јилбўлери учун тартыжу болуп јат.

Јадын-јўрўмнин советский ээжизин јарадып турган кижии экпиндў, јилбўлў ле толо јўрўмле јўрўп, бойынын нўкўрлўрине, коллективине, албатызына туза јетирерге кўўнзеп, албатыга јетиретен тузазын ла акту бойынын ырызын бирлик неме деп кўрўп јат. Советский кижии коллективтин ле обществонын јилбўлери керегинде кичеенип турганы онын ижине де, анайда ок общественно-политический эрчиминен де, ороондо ло гран ары јанында болуп турган не ле немеге акту јўрегиле јилбиркейтенинен, оок јилбўлерлў ле кызыны кўрўм-шўўлтелў болорын чыдап кўрўп болбойтонынан, обществого јарабас кылыктарды јогўлторы учун тартыжып турганынан кўрўнет.

Ижин обществого берип турган, сўрекей ак-чек кы-

лык-јанду улусты бистин бастыра албаты-јоныс јаан тоомҗыла, күндү-күрееле курчайт.

Улус ишти азыйгызынан башка күүндү көрүп турганы общество дезе иштеп турган кижини база азыйгызынан башка көрүп турганы јадын-јүрүмнин советский ээжизинин база бир ағылу башказы болуп јат.

Социализм ишти историяда баштапкы ла катап јайым эткен, бойына, бойынын обществозына керектү ишти, обществонын кажы ла членинин кыйалта јок бүдүретен молјузы эдип койгон. Советский улус бойынын јүрүмин иш јогынан сананып та болбос. Олор элден ле озо бойынын ижинин общественный учурын, јангы обществоны төзөөриндеги учурын ондоп јадылар. Советский кижини канча кире ишјал алып турганын ла бойынын өскө дө јилбүлерин керексибей туру деп айдарга болбос, је онын иштеерге күүнзегенинин төс идейный шылтагы иштин общественный учурын ондоп турганы болуп јат.

Капиталистический обществодо көп сабазында иштеерге күүнзейтенинин идейный шылтактары јок, ненин учун дезе, анда ишмекчи кижини бойын ороонимнын, предприятиенин ээзи мен деп бодобой јат. Ат ого темир бе, мөнгүн бе үйген кийдиргенин канайда керексибейтен эди, капиталистический предприятиенин ишмекчилери иш једимдү бе, једимдү эмес пе өдүп турганын база анайда ок керексибейдилер деп, К. Маркс темдектеген.

Советский улус ишти јангы көрүшле көрүп турганын социалистический мөрөй керелейт. Эл кажы ла кижини ишке көдүрип, советский экономиканын ла культуранын өзүминин тебүлерин түргендедер јүрүмдик төзөлгө, ишкүчиле јаткандардын творческий эрчимин бийиктедер ле олорды производствоны башкарына тартып алар, ишти коммунистический санаалу көрөрин өскүрер, дисциплинаны ла организованностьты тыгыдар ийде-күчтү арга болуп јат.

Социалистический обществодо иштеп турган кижилангыскан эмес, капиталистический обществодо чылап, ого бойынын жүрүмнү учун, жүрүмдеги жери учун тартыжарга керек жок. Оныла коштой онын нөкөрлөри иштегилейт. Олор төс жылбуулеринин ле амадуларынын түнгейин билип, акту бойынын салымын социалистический обществонын салымыла колбогондор.

Жадын-жүрүмнүн капиталистический ээжизинде улус бой-бойына килебейтени, буурзабайтаны, кижинин салымын керексибейтени бистин жүрүмистен үргүлжиге жоголып калган. Советский улус иште де, жадын-жүрүмде де албатынын бирлигинин жакшызын көрүп, ол бирлик марксизмнүн-ленинизмнүн идеяларына төзөлгөлөнүп турганын жарт билип жат.

Капиталистический обществонын айалгаларында андый бирлик качан да болбогон, онын болор до аргазы жок. Кулданаачыларга ла кулдандыраачыларга, байларга ла жоктуларга, ак чырайлуларга ла өндү чырайлуларга бөлінгени капиталистический обществонын төс ээжизи болгон до, эмди де болуп жат.

Жадын-жүрүмнүн советский ээжизи терен демократический. Социалистический демократия ончо граждандардын праволоры тен болорын жектилдеп, албатынын жайым ла жан керегинде амадуларын жүрүмде бүдүрип, калык-жонды обществонын керектерин башкаларына тартып алар аргаларды көптөдө төзөп, кажы ла кижини жүрүм учун эрчимдү тартыжарына көдүрет. Советский демократия чындап та андый болуп турганы Горно-Алтайский автономный областьтын да жүрүмнүн сүрекей иле көрүнөт.

Бистин орооныстын көп эмес албатылу бу жеринде жербойындагы Советтерге 2542 депутат тудулган, олордын тоозында 19 жаан ла оок албатынын улустары бар. Бистин областьтын жербойындагы Советтеринин депутаттарынын ортозында 1119 үй кижиле, 1204 ишмекчи, 286 колхозчы бар, 692 депутат 30 жашка жетке-

лек. Туулу Алтайдын јербойындагы Советтеринде јаантайын иштеер 484 комиссия төзөлгөн, оларго 1985 депутат тудулган, олардо 9680 активист иштейт.

Социалистический демократизм кажы ла кижиге, ол кандый класска, национальностко, расага келижип турганынан камааны јокко, бойын обществонын толо праволу члени деп бодоор, бойынын ырызынын төзөөчизи, общественный өскөртүлердин эрчимдү туружаачызы болор арга берет.

Јадын-јүрүмнин советский ээжизи кара албанды, јөй јүрүмди мактап таркадарын тудулу эткен, ол улусты базынатанын, коркыдатанын, чагыштыратанын чек јаратпай јат. Советский јадын-јүрүмде албатылар ортодо најылыкты, улус бой-бойына буурзак, күүнзек, јалакай болорын тыгыдарына, кажы ла кижинин өзүмине, онын билгири кәптөөрине, јаан иш өткүрилет.

Советский улустын јүрүми сүрекей омок, ненин учун дезе олар коммунизмнин керегинин чынына, онын калганчы-учында јенүзине, бастыра албатынын, андый болгондо, кажы ла кижинин келер өйдөги јүрүми эмдигизинен артык болорына турумкай бүдүп јат.

Токтом јогынан ичкери барган јолыста бистин санаабысты јаркынду амадулар, ижемјилер, научный төзөлгөлү чын идеалдар көдүрөт. Бистин идеалдарыс улуска оок јилбүлерлү, кызыгы амадуларлу јадынга түжерге бербей, бистин јүрүмисте тегин керекти улу керекле, бүгүнгизин эртенгизиле колбоп турат.

Јадын-јүрүмнин советский ээжизи чек кубулбас болуп тонуп калган неме эмес. Ол ончо общественный колбулар јаранган сайын, не ле немени мензинер санаанын ла кылык-јагнын арткан-калгандарыла, обществого јарабас кылыктарла өткүрип турган тартыжуда јаантайын өзүп, кубулып јаранып өнжип јат.

Г. КОРДОНСКИЙ,

ТОРОЛИСТИН БЫЖУ КУИАГЫ

(Советский Черүнинг ле Военно-Морской Флоттын 56 жылдыгына)

56 жыл мынанг озо, 1918 жылда 23 февральдан ала, Советский Черүнинг ле Военно-Морской Флоттын героический жуучыл жолы башталган.

Советский Черүнинг ле Военно-Морской Флоттын күни кажы ла советский биленинг сүүген байрамы боло берди. Бу байрамды советский улусла кожо карындаштык социалистический ороондордын албатызы, телекейдин амыр-энчү сүүген прогрессивный албатызын темдектеп јат.

Бу күнде бистинг ишмекчилер, колхозчылар, ученыйлар Деникиннинг ле Колчактын акгвардеецтерин оодо соккон, Перекопты жуулап алган, Хасанда ла Халкин-Голдо жуулашкан геройлорды уткып күндүлөп турулар. Бу күнде Москваны ла Сталинградты корып алган, Днепрди кечип чыккан, фашисттердин тös уйазын — Берлинди жуулап алала, Рейхстагтын үстүне Јенүнинг маанызын кадаган фронтовиктер ишкүчиле јаткандарла, јашöскүримле, школьниктерле туштажып турулар.

Советский Черүнинг ле Военно-Морской Флоттын күни ненинг учун бастыра албатынын байрамы боло берген дезе, орооннын жүрүм-салымы ла онын черүзинин жуучыл магы үргүлјиге биригип калган. Онын Јуу-Јепселдү Ийде-Күчтери Төрöлин кандый ла агрессорлордон корулап аларга белен.

Советский Черүнинг ле Военно-Морской Флоттын күни, анчадала быјылгы байрамы, сүүнчилү айалгада байрамдалып туру. Советский албаты бу күнди КПСС-

тин XXIV съездинин жөптөрүн бүдүреринде жаңы жакшынак жөнүлөрлө, политический бийик көдүринде темдектеп туру.

Советский албаты ла онын черүзинин жуучылдары КПСС-тин Төс Комитединин декабрьский (1973 ж.) Пленумынын ла СССР-дин Верховный Советинин жетинчи сессиязынын жөптөрүн, КПСС-тин Төс Комитединин партияга, советский албатыга эткен кычырузын жарадып уткыдылар.

Советский Жуу-Жепселдү Ийде-Күчтердин историязы — героизмнин, советский ада-төрөлгө, социалистический Төрөлине, коммунизмнин керегине учы-кыйузы жоктон берингенинин историязы.

Советский орооннын Черүзи ле Флоды 56 жылдын туркунына бойынын жуучыл мааныларын социалистический Төрөлинин жайымы, магы ла ырызы учун көп тоолу от-калапту жуу-согуштарда героизмле, качан да өчпөс макла бүркеди.

Совет жаңнын баштапкы айларында төзөлгөн Кызыл Черү калапту жуу-согуштарда Кайзеровский Германиянын, Колчактын, Деникиннин, Юденичтин, Врангельдин черүлерин оодо соккон.

Коммунистический партияга, Улу Ленинге баштаткан Кызыл Черү США-нын, Англиянын, Франциянын, Япониянын ла өскө дө империалистический ороондордун бистин жеристи олжолоп аларга келген черүлерин жуулап, чыгара сүрген.

Гражданский жуунун жылдарында жийт Кызыл Черү бойынын морально-политический бирлигин ле жуучылын көргүскөн.

Өскө ороондордун интервенттерин ле орооннын ичиндеги контрреволюцияны оодо, согорында Сибирдин партизандары жаан жөмөлтө эткендер. Алтайдын ишкүчиле жаткандарынын тартыжузын жарлу революционерлер: И. В. Присягин, М. К. Цаплин, М. Ф. Казаков башкаргандар. Партизандардын дивизияларын ла

полкторын революцияга ла Совет јанга учы кыйузы јоктон беринген улус Ефим Мамонтов, Игнатий Громов, Федор Колядо, Иван Третьяк, Филипп Усольцев командовать эткендер.

Алтай албаты кызылгвардеецтердин командирлери болгон Петр Суховты, Василий Плетневты, ЧОН-нын командири болгон Иван Долгихти качан да ундыбас.

Гражданский јууда эрчимдү турушкан Туулу Алтайдын улузынын — Николай Степанович Колеговтын, Василий Минеевич Тютюнниковтын, Василий Иванович Галкиннин, Валентина Михайловна Любушкинанын, Василий Алексеевич Тулиннин, Дмитрий Васильевич Зиновьевтин, Александр Александрович Татарниковтын, Иван Тимофеевич Вдовиннин, Семен Васильевич Васильевтин, Захар Ильич Шуклиннин, Анна Васильевна Тозыякованын ат-нерези јарлу.

Гражданский јуунын кийнинде СССР-дин Јуу-Јепселдү Ийде-Күчтери Советтердин ороонын сергелен корулап, империалисттердин каршулу кылыктарын көп катап туй соккон. Коммунистический партия ла Советский башкару черүни ле флотты тыгыдарын јаантайын кичееген. Јуу-јепселдү ийде-күчтер јангы техника ла јуу-јепсел, командирлер ле политический ишчилер алган.

1930 јылдан ала 1939 јылга јетире танктардын тоозы 43 катапка көптөгөн, самолётгордын тоозы — 6,5 катап, артиллериянын 7 катапка шыдар, пулемёттордын тоозы 5,5 катапка көптөгөн. Военно-Морской Флоттын тоннажы 2,3 катапка өскөн.

1939 јылда партиянын Төс Комитединин Политбюрозынын јөбиле төрт мун коммунисти черүде ле флотто политический ишке ийген. 1941 јылдын баштапкы январьга черүдеги ле флоттогы командирлердин 60 проценти коммунисттер болгон.

Гитлеровский Германия Европада јуу баштаганыла колбой бистин ороонго табару болор јеткерди ајаруга

алып, башкару 1941 жылдын баштапкы жарымында черүни ле флотты тыгыдары жанынан бир канча иштер өткүрген. Темдектезе, май айда черүге запастын 793 мун советский граждандарды үредү өдөрине алган. Жаңы дивизиялар ла полктор төзөлгөн. СССР-дин Жуу-Жепселдү Ийде-Күчтеринде улустын тоозы 1941 жылда январь айда 4200 мун кижиге болгонынан 1941 жылдын баштапкы июньга беш миллион кижиге жеткен. Коруданарын тыгыдары жанынан өскө дө иш өткөн.

1941 жылда 22 июньда фашистский Германия Европаны жуулап алала, Европанын военный промышленнозынын ийдезиле жепсеген черүзиле бистин ороонго табару эткен. Ада-Төрөл учун Улу жуу башталган.

Жуунун баштапкы кату ойин Советский Союз өдүп чыгала, өштүнин черүзинин табарузын токтодоло, оодо соккон.

Советский Черү калапту жуу-согушта өштүнин черүзин Москванын ла Сталинградтын жанында оодо соккон, Курсктын ла Кировоградтын жанында, Минсктин ле Бобруйсктын жанында, Ленинградтын ла Таллиннин жанында, Яссалардын ла Львовтын жанында, Вислада ла Неманда, Дунайда ла Одерде, Венанын ла Берлиннин жанында жуулап оодо соккон. 1945 жылдын экинчи жарымында империалистический Япониянын Квантунский черүзин оодо соккон.

Советский Черүнин жуучылдары бойлорынын патриотический молжузын бүдүрип, Европада он орооннын јерин фашистский олјочылардан јайымдаган.

Фашистский Германияны советский албаты јенгенинде Алтайдын ишкүчиле јаткандарынын јаан јөмөлтөзи бар. Мундар тоолу ишкүчиле јаткандар бойлорынын күүниле фронтко атангандар. Алтайдын партийный организациязы фронтко 20 мун коммунист ийген. 1943 жылдын 1-кы ноябирине јетире Туулу Алтайдан фронтко 1250 коммунист атанган. Ол областьтын партийный организациязынын 60 проценти болгон.

Төрөлис Алтайдан барган жуучылдардын героический жуулашканын бийик баалады. Алтайдын 332 кижизине, ол тоодо Туулу Алтайдан 23 кижиге Советский Союзтын Геройынын ат-нерези адалган.

Ада-Төрөл учун Улу жууда героический жуулашкан С. В. Налимовтын, В. В. Чевалковтын, Н. Г. Белущенконын, Е. А. Громовтын, М. Ф. Комарованын, Т. О. Кукуевтин, А. Ф. Калининнин, Л. В. Рыбниковтын, М. К. Папиннин, Д. В. Половтын, М. И. Адуковтын, И. В. Беспаловтын, Г. А. Бжитцкихтин, Л. Б. Гриневтын, А. М. Гневшеветин, И. А. Григорьевтин, Ф. М. Зяблицкийдин, Г. Д. Калкиннин, Е. П. Кузьменконын, М. Т. Ксенофонованын, Л. В. Афанасьеванын, В. В. Дуванованын, М. К. Качкышевтин ле өскө дө көп нөкөрлөрдин ат-нерези ундылбас.

Ада-Төрөл учун Улу жуунын жылдарында советский албатынын эткен улу керегин кижилик качан да ундыбас.

Советский төрөлисти, Улу Октябрьдын једимдерин коорулаарга, кандый ла агрессорды туй согорго Советский Черү жуучыл техникала јепсенип алган. Бисте стратегический учурлу ракетный черүлер, јаңы жуучыл техникала јепсенген авиация, военно-морской флот бар. Ада-Төрөл учун Улу жуунын өйине көрө айдары јок тыгыда, эмдиги өйдин жуучыл техниказыла јепселген, јерле жүрүп жуулажар черү бар. Онын жуулажар ийде-күчи оперативный ла тактический ууламјылу ракетный черү боло берди.

Советский албаты эдип берген жуу-јепсел ле жуучыл техника советский жуучылдардын жуучыл ла эпчил колдорына берилген. Јылдын ла черүге ле флотко бичикчизи бийик, технический билгири бар јашөскүрим барып јат. Олор бойынын жуучыл мастеровозын јаантайын бийиктедерине ле башка-башка воинский специальностько үренип аларга кичеенип турулар.

Јуучыл ла политический белетеништин озочылда-

рынын ла отличниктерининг классный специалисттердин ортодо Туулу Алтайдан барган жуучылдар: сержант Саткынбаев Кинжат, младший сержант Есенжаров Курал, Никифоров Александр, Фильчуков Михаил, ефрейторлор Сексенов Александр, Шмидов Василий, Марлужоков Виктор, Чевалков Александр, рядовойлор Карменов Рыспай, Ифратов Иван, Брагин Валентин, Пушкарев Александр, Березиков Иван, Акулинушкин Сергей, старшина Патрушев Валерий, Чернов Александр, матрос Куюков Юрий ле өскө дө көп нөкөрлөр.

Советский жуучылдар СССР-дин Жуу-Жепселдү Ийде-Күчтерининг 56 жылдыгын төрөл Коммунистический партияны, онын Ленинский Төс Комитедин күрее-лей бек туруп, жуучыл задачаларын бүдүрерге качан да болзо белен болуп уткып турулар.

М. МЕШКОВ.

ЭНЕРГЕТИЧЕСКИЙ КЫЗАЛАН

Бу күндерде капиталистический ороондордо энергетический кызалан керегинде көп эрмектер-куучындар болуп јат. Энергетический кызалан деп ол ороондордо одуру эдетен нефть ле ар-бүткеннинг газы једишпей турганын ла олордын баазы түрген көдүрилип турганын айдыжат. Буржуазный экономисттер ар-бүткенде нефть ле газ ас арткан, онын учун олар једишпей барган деп айдар күүндү. Је керектин чынында дезе, быјылгы энергетический кызаланнын шылтагы јердин алдында одуруга керектү немелер ас болгонында да эмес, башкарулардын керекти озолодо көрүп болбогонында да эмес. Онын төс шылтагы ар-бүткеннинг јөөжөзин көп јылдардын туркунына бир де карамы јогынан анаар ла эжип алып, кымакайлабай чыгымдаганында ла монополистический капиталдын өскө ороондордон јер, ар-бүткен јөөжө блаап аларга амадаган политиказында болуп јат.

Јуук Күнчыгышта былтыр октябрь айда јуу-чак јалбырап чыкканы энергетический кызалаңды там тыгылган. Капиталистический ороондор керектү нефтьтин 70 процентин Јуук ла Орто Күнчыгыш ороондордон алып турган болгон. Израиль араб государстволорго табарганы Күнбадыш оросндорго нефтьти јетирерин кезем астадып ийген. Јаңыс ла Суэцкий канал иштебей турганынан улам, Күнбадыштагы капиталистический ороондор. Јуук ла Орто Күнчыгыштын ороондорынан јылдын ла нефтьти алдындагызынан 40 миллион тоннага ас алар боло берген.

Јуук Күнчыгышта айалга ондолгоны оноң нефтьти

аларын ла тартарын сүреен јенгилтер эди деп, Күнбадыштагы көп экономисттер чын айдыжат.

Быјылгы энергетический кызалангнын төс шылтактарынын бирүзи энергетикада сүреен тын конкурентный тартыжу болуп јат. Темдектезе, нефть иштеп алып ла садып турган монополиялар араб ороондордо, Иранда ла Венесуэлада алган нефтьти баалап садарга, анайып аайы-бажы јок көп астам аларга амадап, 1950—60 јылдарда таш көмүр казар промышленностьты ујаададары учун тын тартыжу баштагандар. Онон улам 1950 јылдан бери капиталистический ороондордо таш көмүр казып алары кезем астаган: алдында бастыра одырунын 50 проценти таш көмүр болгон болзо, эмди јүк ле 25 проценти болуп јат. Нефтьти одуары дезе 20 процент болгон болзо, эмди 50 процентке јеткен. США-да нефть бастыра одырунын 41 проценти, «Текши рыноктын» ороондорында 57 процент, Японияда дезе 70 процент болуп јат. Калганчы 20 јылдын туркунына нефтьти өскө ороондордон экелери 14 катапка көптөгөн.

Американын Бириктирген Штаттары керектү нефтьтин 80 проценттин бойынын јеринен казып алар аргалу. Эмдиги өйдө США бир конокко 17,5 миллион баррель нефть чыгымдап јат (бир баррель дегени 159 литр). Бу нефтьтин 6,5—7 миллион баррелин олар өскө ороондордон алып јат, Јуук Күнчыгыштан США тузаланып турган нефтьтин јүк ле 8—10 процентин алып јат. Күнбадыш Европанын ороондоры дезе керектү нефтьтин 80 процентин, Япония дезе 99 процентин өскө ороондордон садып алып јат.

Мынан көргөндө, США экономический кызаланга алдырбагадый. Је специалисттердин чотогоныла болзо, США-нын јериндеги бар нефть оларго јүк ле 9 јылга једер. США-га 1985 јылда эмдигизинен эки катапка көп нефть керек болор. Анайдарда, өскө ороондордон нефтьти там көптөн садып аларга келижер.

США керектү нефтьти кайдан аларга иженет? Көп сабазын Јуук ла Орто Күнчыгыштан ла Африканын ороондорынан. Онон олар жылдын ла 600 миллион тонна нефть аларга турулар. Анайдарда, энергетический кызалан там ла тыгыыр.

Израиль араб албатылардын јерин блаажып, јууны токтотпой барарда, араб ороондор нефть казып аларын улам ла астадар, Израильди јөмөп турган ороондорго, элден ле озо США-га ла Голландияга, нефть сатпас деп јөп чыгаргандар. Экинчи јанынан, олар нефтьтин баазын чик јок көдүрип ийгендер.

Бу мындый јөпти 1973 жылда 17 октябрьда нефть садып турган араб ороондордын организациязы (ОАПЕК) чыгарган. Бу Организацияга он государство кирип јат: Абу-Даби, Алжир, Бахрейн, Египет, Ирак, Катар, Кувейт, Ливия, Саудавский Аравия ла Сирия. Бу ороондор 1972 жылда 740 миллион тоннадан ажыра нефть казып алгандар, бу нефть Күнбадыш Европанын ла Япониянын керексиген нефтьтин 80 процентин јеткилдеген.

Энергетический кызалан ончо капиталистический ороондорго бир түнгей согулта эткен эмес. США-да 5—10 процент нефть једишпей јат, Күнбадыш Европада ла Японияда 20 процент једишпей јат деп чотогылайт.

Араб ороондор јартын айткан: Израиль јуулап алган јерлеристи ойто бербегенче, палестин албатыны бойынын јерине орныктырбаганча, бис нефтьти казып аларын ла садарын там ла астадып турарыс.

Бу кызалан мынан ары кандый болор?

Көп ороондо автомобильдер түрген јоруктабас ээжи турусканыла, бензиннин баазын көдүргениле, тураларды тын јылыда одурбас эткениле, самолеттордын учужын астатканыла кызаланды эмеш јымжадарга албадангылайт. Је онойып кызаланды токтодып болбозы јарт.

Кызалан нефть једишпей турганынан улам баш-

галганда, ядерный энергияны ла кўннинг чоґын тузаланары јанынан јаан иштер өткўрери керегинде көп газеттер бичигилейт, је канайып та бодоштырза, 1985 јылга јетире ядерный электростанциялар США-нын энергия керексигенин јўк ле 10 процентке јеткилдеер. Нефтьтин ордына таш көмўрди тузаланарын 50 процентке јетирерге США-га таш көмўрди казарын эмдиги өйдө казып алып турганынан 4 катапка көптөдөр керек.

США-да көп нефтьти улустын бойынын машиналары јип јат. Олордын јоругын токтодып эмезе астадып саларга база јарабас: анда көп улус тартатан автобустар, троллейбустар, трамвайлар сўрекей ас.

Никсоннын шўўлтезиле 11 февральда Вашингтондо энергетический кызаланла кобулу сурактарды шўўжетен јуун болор. Бу јуунда США, Англия, Италия, Франция, Япония, ФРГ, Канада, Норвегия ла Голландия туружар. Вашингтон США-нын јаан монополияларына тузалу јөп чыгарып аларга албаданып јат.

Энергетический кызаланг эмдиги өйдөги капитализмнин социальный ла экономический јарашпастардан улам табылганы јарт. Империалистический ороондордын ла јангы өзўп турган ороондордын јарашпазы тыгып турганы там јарталат. Энергетический кызаланг капитализмнин текши кызалангы тыгып турганын, онын јарашпастары там теренжип турганын јарт көргўзет.

Капиталистический телекейде башталган энергетический кызаланган чыгарга Израильди јөмөп турган агрессивный, реакционный ийде-кўчтерди мокодо тудар керек.

В. А. КАТАЕВ.

СОВЕТСКИЙ ГРАЖДАНСТВО

Кандый кижини советский гражданин деп адап јат? Онын правовой тӧзӧлгӧлӧри кандый? Гражданствоны алары ла оны јоголторы бистинг ороондо кандый закондордо айдылган?

Мен бу сурактарга каруун берейин деп турум.

Советский кижининг социалистический обществодогы ла государстводогы айалгазын, тангынан кижининг ле обществонын, гражданиннин ле государствонын ортозындагы колбуларды аңылу правовой ээжилер чокумдап јат.

СССР-динг улузынын правовой ээжизининг социально-политический тӧзӧлгӧзи — советский гражданство болуп јат. Советский Конституцияда берилген праволорды јангыс ла советский гражданин болуп турган кижиге толо тузаланар аргалу.

Советский гражданстволу кижиге текши демократический праволор ло јайымдар берилип јат. Оныла коштой онын праволоры бистинг орооннын ичинде де, онын тыш та јанында буспазын деп закон корулап јат.

Улу Октябрьский социалистический революция кулданаачы класстарды антарала, государственный јанды ишкӱчиле јаткандардын колына берген, обществодогы улуска чек јангы праволор береле, кижининг ле государствонын ортозында јангы ээжилӱ колбулар тӧзӧгӧн.

Советский башкарунын эн ле озо чыгарган декреттеринин бирӱзи «Сословиелерди ле гражданский чиндерди јоголторы керегинде» декрет болгон. Бу декрет озогы Россиянын подданыйлары керегинде закондорды јоголтоло, аңылу советский гражданство тӧзӧгӧн, озо-

гы тушта болгон сословиелерди ле оlorдын јилбўлерин, сословный организацияларды ла ончо гражданский чиндерди јоголткон. Бу декрете «Кандый ла званиелер (дворянин, садучы, мещанин, крестьянин ле өскөзи де, княжеский, графский ле оног до өскөзи) ле тайный статский ле оног до өскө советниктер деп гражданский чиндерди јоголтып, Россиянын ончо албатызына Российский Республиканын гражданини деп текши јангыс ат берилип јат» — деп айдылган.

Советский јанг фабрикаларды, заводторды, јерди национализировать эдери керегинде декреттерле, оног до өскө закондорыла озогы Россиянын албатызынын правозы тўнгей эмес болгонынын экономический тўзөлгөлөрин јоголткон, советский гражданствонин јангы правовой ээжизинин правовой ло материальный тўзөлгөзин јазоган, «гражданин» деп сости социалистический учурла толтырган.

Советский Социалистический Республикалардын Союзы тўзөлгөн кийинде СССР-дин ле союзный республикалардын улuzuна јангыс гражданство тургузылган. Кажы ла союзный республиканын кижизи СССР-дин гражданини болуп јат, бу ок өйдө кажы ла союзный республикада јаткан кижил ол республиканын гражданини болуп јат деп СССР-дин Конституциясында ла союзный республикалардын конституцияларында айдылган. Советский государствонин закондоры улус тўнгей праволу деп ээжи јараткан. Кажы бир союзный ла автономный республиканын улuzu өскө союзный ла автономный республикалардын јерине барза, оlorдын улустарыла тўнгей праволу болуп јат.

Советский гражданство 1938 јылда 19 августта чыккан «Советский Социалистический Республикалардын Союзынын гражданствозы керегинде» деген Закондо айдылган. Бу закон аайынча СССР-дин граждандарына (улuzuна) мындый улус кирип јат:

Баштапкысында, 1917 јылдын 7 ноябрине јетире

озогы Российский империянын подданныйы болгон ло советский гражданствозын жылытпаган улус.

Экинчизинде, ада-энези СССР-дин граждандары болор тушта чыккан бала. Баланын ада-энези өскө дө ороондордо журтап јаткан болзо, ол база советский кижиле болор.

Баланын ада-энези башка-башка гражданстволу болзо, бала чыгар тужунда олардын бирүзи СССР-дин гражданини бололо, СССР-дин јеринде јаткан болзо, баланы СССР-дин гражданини деп айдар. Баланын ада-энези СССР-дин улузы бололо, бала чыгар тушта экилези гран ары јанында јаткан болзо, баланын гражданствозын ада-энезинин јөптөжип айтканы аайынча бичип јат.

Советский кижиле советский гражданствозы јок кижини алза, ол эмезе андый ок кижиге барза, гражданствозы кубулбас, советский кижиле болуп артар.

14 јашка јетпеген балдар дезе ада-энезинин гражданствозын алып јат. Темдектезе, өскө государствонын улузы болуп јаткан эмеген-өбөгөн улус советский гражданствоны алза, 14 јашка јетпеген балдары оларло кожо автоматический советский гражданство алып јат. 14 јаштан 18 јашка јетире балдардын ада-энези гражданстволорын кубултып турган болзо, бу балдардын гражданствозы јаңыс ла олардын күйүниле кубулар.

Советский гражданствоны улус мындый эки ээжиле алынып туру:

а) гран ары јанынын улузы (иностранецтер) ла гражданствозы јок улус советский гражданствоны сурап алгылайт;

б) алдында советский гражданствозын жылыткан кижиге ойто советский гражданство берилет.

СССР-дин гражданствозы керегинде Закон аайынча, гран ары јанынын улузын олардын нациязынан ла угынан камааны јогынан СССР-дин Верховный Совет

дининг Президиумынан эмезе союзный республиканын Верховный Соведининг Президиумынан сураганы аайынча СССР-динг гражданствозына алар аргалу.

Бистинг ороондо јаткан иностранецтер ле гражданствозы јок улус гражданство керегинде сурак бичикти СССР-динг Верховный Соведининг Президиумына ла союзный республикалардын Верховный Соведининг Президиумына берер праволу. Гран ары јанында јаткан иностранецтер дезе советский гражданствого алзын деп сурак бичикти СССР-динг гран ары јанындагы дипломатический ле консульский представительствозы ажыра јангыс ла СССР-динг Верховный Соведининг Президиумына берер аргалу.

Кажы ла кижини советский гражданствого алганы керегинде СССР-динг эмезе союзный республиканын Верховный Соведининг Президиумы Указ чыгарып јат. Је Советский гражданстводон чыгып јатканын јангыс ла СССР-динг Верховный Соведининг Президиумы јөптөп јат.

Алдында јоголткон гражданствозына ойто орныктыратаны гражданствого аларынын аңылу бүдүми болуп јат. Советский гражданствоны кезикте алдында бистинг орооннон гран ары јанына барала, эмди Төрөлине ойто јанып јаткан улуска берип јат. Бу улус көп сабада социалистический революциянын, Советский јаннын амадузын аайлабай, онын јенгерине бүтпей, кезикте дезе революциянын кийиндеги јылдарда шыралу ла кату јадын-јүрүмнен коркып, гран ары јанына качкан улус болуп јат.

1917 јылдын 7 ноябрине јетире озогы Российский империянын улузы (подданныйлары) болгон улуска, алдында советский гражданстволу болгон ло оны јылыйткан улуска, база олардын Маньчжурияда, Синьцзянда, Шанхай ла Тянь-Цзинь городтордо, Францияда, Югославияда, Болгарияда, Японияда, Бельгияда ла Чехословакияда јаткан балдарына советский граж-

данство ойто алары јанынан Ада-Төрөл учун Улу јуу-нын кийинде јенгителү ээжилер тургузылган болгон.

Советский гражданстводон кижини јангыс ла СССР-дин Верховный Совединин Президиумы јайлар деп, 1938 јылда СССР-дин гражданствозы керегинде закондо айдылган. Андый гражданстводон кижини јайларды (айрыры) — эң кату керек. Андый јөпти башкару јангыс ла јаман кылыгыла советский кижининг бийик адын үреген улус керегинде чыгарып јат.

Бичикте, куучында кезикте эки гражданстволу кижиде бар деп айдылат. Эки гражданстволу кижиде дегени не?

Бу суракты бис билер учурлу. Кандый бир айалгандан улам кижиде јангыс өйдө эки государствонын гражданини, темдектезе, СССР-дин ле гран ары јанында база кандый бир государствонын гражданини болуп калат.

Кезик государстволордын законы олардын јеринде чыккан кижини бойынын кижизиде деп айдып јат. Онын учун баланын адазы ла энези советский улус бололо, је бала бу өрөги айдылган государствонын јеринде чыкса, эки гражданстволу боло берет. Темдектезе, советский улустын Аргентинада чыккан балазы эки гражданстволу болор, ненин учун дезе СССР-дин закондоры аайынча ол советский кижиде, а Аргентинанын закондоры аайынча ол аргентинский кижиде деп айдылып јат.

Ол эмезе советский кыс Францияга барала, француз кижиге барган болзо, бойы советский кижиде болуп артып јат. Је Франциянын закондоры аайынча ол кыс, бойынын күйинде французский гражданстводон мойнобозо, французский гражданстволу боло берер. Бу учуралдарда советский кыс эки гражданстволу болор.

Је бистин советский законодательство советский кижиде эки гражданстволу болорын чек јаратпай јат.

СССР-де јаткан эки гражданстволу кижии, онын бирүзи советский гражданство болзо, өскө государствонын алдында менин молјуларым бар деп айдар учуры јок. Ол Советский Конституцияда айдылган бастыра праволорло, јайымдарла, молјуларла тузаланып јат.

1957 јылда ООН-нын Генеральный Ассамблеязынын XI сессиязы кижиге барган үй кижинин Конвенциязын јараткан. Бу Конвенция бастыра үй улуска гражданство јанынан сурактар аайынча эр улусла түнгей право берзин деп некеп јат. Үй кижии өскө государствонын кижизине барза, айрылза эмезе онын өбөгөни гражданствозын солыза, үй кижинин гражданствозы автоматически кубулар учуры јок деп анда айдылган. Мындый ээжи советский закондордо узак өйдөң бери айдылып јат. Онын учун бу өрөги айдылган Конвенциянын алдына Советский Союзтын кол салганы андагы айдылган демократический ээжилерле текши ороондор јөпсинерине ле олордын учурын көдүрерине јаан камаанын јетирген.

СССР-дин гражданствозы керегинде 1938 јылдагы закон гражданствозы јок улус база бар деп айткан. Чындап та, андый улус учурап јат. Бу кандый улус? Олор СССР-де јаткан улус. Је олор советский де гражданствоны албаган, ол ок өйдө өскө дө кандый бир государствонын кижизи деп документти јок. Советский гражданстводон чыккан эмезе јайлаткан кижии гражданствозы јок боло берер. Гражданствозы јок улустаң чыккан бала 18 јажы толбогончо, гражданствозы јок кижии деп адалып јат.

Бистин ороондо јаткан өскө государствонын улузы ла гражданствозы јок улус советский законодательстводогы айдылган праволорло тузаланып јадылар. Је олор, СССР-дин граждандарына көрө, эмеш ас праволу ла јайымдарлу. Конституцияда айдылган праволордын кезиги јангыс ла советский улуска берилген. Темдектезе, өскө государствонын улузы ла гражданствозы

жок улус бистинг ороондо избирательный праволо тузаланбай јат. Олорго андый право берилбеген. Олордо ишкүчиле јаткандардын Советтерине депутат та тудар, депутатка да тудулар правозы јок. Советский государство олорды Советский Черүге албай јат. Гражданствозы јок улус өскө ороондордын улустарына ороондор ортодо тургузылган јөптөр аайынча берилген праволорло, льготаларла тузаланар учуры јок. Олор Советский государстводон дипломатический органдар ажыра кору алар правозы јок. Советский кижинин правозын гран да ары јанында кем-кем бузуп турган болзо, Советский государство бистинг кижинин јилбүлерин, праволорын корулап јат.

Гражданствозы јок улус кижинин жүрүминин юридический ээжизине чек келишпей јат. Онын учун бистинг государство гражданствозы јок улус ас болзын деп, аңылу иштер өткүрип јат.

Советский кижини «Мен Советский Союзтын кижизи» деп, терен патриотический санаазыла айдат. «Советский кижини» деген сөстөр бисти оморкодот. Бу сөстөрдө јаан социальный учур бар. Советский кижини — јайым кижини, бойынын ороонынын түңей праволу ээзи, јангы коммунистический обществонын төзөөчизи. Советский јан СССР-дин граждандарына берген праволоры, демократический једимдери олорго государствоны башкара арга, база јайым берип, кажы ла кижиге текши јанынан өзөр арга јеткилдеп јат.

Советский кижини текши јанынан праволорлу ла јайымдарлу болорын ла государство ого салган молјуларын бүдүрерин јеткилдейтен правовой баштапкы ээжилердин бирүзи советский гражданство болуп јат.

С. ТЮХТЕНЕВ.

БАЖАЛЫҚТАР

Информационный жетирү	1
Једимдерди јабызатпазы — јербойындагы партийный организация- лардын тös задачазы	5
Öткөн жылдагы иштин бир кезек көргүзүлери	13
Комсомолдордын политүредүзине — јаан ајару	16
Ууламјызы — ишмекчи профессия	20
Областьтагы совхозтордын ишмекчилеринин тоозы кубулып турганы	24
Јадын-јүрүмнин советский ээжизи буржуазныйынан артыктап турганы	29
Төрөлистин быжу куйагы	36
Энергетический кызалан ,	42

БЛОКНОТ АГИТАТОРА

Редакционная коллегия

Подписано к печати 31/I—1974 г. Формат 70×108 1/32. Усл. печ. л. 2,27. Уч. изд. л. 2,21. Заказ 431. Тираж 1060. Цена 4 коп.
АН 14346.

Горно-Алтайское отделение Алтайского книжного издательства,
г. Горно-Алтайск, пр. Коммунистический, 44. Горно-Алтайская ти-
пография, пр. Коммунистический, 27.

4 акча